

Adressat

Remissvar**Departementspromemoria (2016/01307/1)****Nytt ersättningssystem för mottagande av ensamkommande barn och unga****Sammanfattning**

Ansvar för mottagande, som staten lagt på kommunerna, av EKB-ungdomar är ett obligatoriskt åtagande för kommunerna. Därför bör ersättningssystemet vara utformat så att det, dels täcker kommunernas kostnader, dels ger utrymme för kommunerna att hålla en beredskap. I samband med att regeringen även föreslår begränsade möjligheter att placera EKB-ungdomar i andra kommuner (Departementspromemoria 160622 Dnr A2016/01333/1 Ändringar i fråga om sysselsättning för asylsökande och kommunplacering av ensamkommande barn) är det särskilt viktigt att kommunerna ges förutsättningar att med god kvalitet i den egna kommunen ha kapacitet att ta emot EKB-ungdomar.

Ånge kommun anser att dagens regler i ersättningssystemet är tydliga även om det kräver en del administration. Ånge kommun är ändå i grunden positiv till ett mer schabloniserat ersättningssystem men ersättningen måste ligga på en högre nivå än vad som förslagits så att kommunen har kostnadstäckning för mottagandet. Som förslaget ser ut så täcks inte kommunernas kostnader av de föreslagna schablonerna och det kan inte vara utredarens mening att kommunerna skall finansiera statens besparingar. Dagens system med överenskommelser om avtalade platser och ersättning för dessa är bra och ger kommunerna förutsättningar att planera verksamheten långsiktigt. Det nya förslaget ger inga planeringsförutsättningar alls då det dels är för låg schablon på ersättningen, dels inte innehåller någon ersättning som möjliggör en kapacitet för beredskap. En ersättning för 7 dygn på en obelagd plats ger inte möjlighet för kommuner att stå med tomma platser och personal i beredskap. Detta är särskilt besvärligt för små kommuner som inte kan ha någon flexibilitet i systemet med att anställda växlar mellan arbetsplatser utifrån efterfrågan. Skulle detta förslag gå igenom innebär det att kommunerna kommer att överbelägga sina boenden, helt emot IVO:s regelverk, för att inte riskera att stå med tomma ofinansierade platser.

Ånge kommun vänder sig också emot att det nya förslaget uppmanar kommuner (även om utredaren i förslaget försöker skriva tvärtom) med ett förslag om ersättning för utgivande av ek bistånd till EKB-ungdomar 18-21 år. Det borde vara viktigare för regeringen att bygga ett ersättningssystem till kommunerna som underlättar att alla EKB-ungdomar ges samma

förutsättningar som svenska ungdomar att genomföra en gymnasieutbildning och därmed kunna kliva ut i vuxenvärlden med goda förutsättningar för egen försörjning genom fortsatta studier eller arbete. Här försöker också utredaren ”gardera” sig i fråga om att asylsökande ensamkommande barn som fyller 18 år hänvisas till förläggning men erbjuds att ”återgå” i mottagandesystemet om de får PUT innan 20 års ålder. Ånge kommun anser att för att kunna säga att man upprätthåller en god kvalitet skall en ungdom få stanna i det system som den kommer till. Att Migrationsverket har långa handläggningstider skall inte drabba EKB-ungdomarna. Om vi vill skapa människor som ser en framtid måste vi behandla dem därefter.

Det krävs tid för kommunerna att ställa om till nya förutsättningar. För att kommunerna skall kunna hantera situationen bör förändringarna gälla för de som anvisas fr o m januari 2018.

1.2 Ett stort behov av ett förändrat ersättningssystem

Utifrån ett kommunalt perspektiv kan vi inte se att det finns ett behov av ett förändrat ersättningssystem. Det kan vara rimligt att i delar förändra i kr men systemet med avtalade platser och ek ersättning för dessa ger förutsättningar för ett långsiktigt planerande och möjligheter att upprätthålla en god kvalitet, trygghet och säkerhet i mottagandet. Med det förslag till nytt ersättningssystem som föreligger så minskar kommunernas möjlighet till att planera långsiktigt vilket försämrar kvalitet och trygghet.

1:3 Barnperspektivet är en viktig utgångspunkt

Vi tar emot så unga som 13 åringar vilket innebär att de under lång tid har behov av stora insatser från oss. Det är barn i samhällsvård och vi skall följa lagstiftningen när det gäller övervägande av vården, träffa barnen minst 4 gånger per år, utreda nya behov osv.. samt att det ställer krav på att våra boenden ska hålla hög kvalitet såsom god säkerhet, trygghet och personalkontinuitet. En sänkning av den schablon som bl a skall ersätta kostnader för utredning, uppföljning är inte rimligt då det idag med nuvarande ersättning inte är kostnadstäckning för det. Exempel: 15 ungdomar som anvisas när de är 13 år = 465 tkr (15 x 31 tkr). Det motsvarar inte ens kostnaden 1 år för en socialsekreterare. Ungdomen är kvar i mottagande med myndighetsuppföljning ytterligare minst 5 år där kommunerna inte har någon möjlighet att återsöka och finansiera kostnaden för socialsekreterare.

1:5 Ersättning för ensamkommande unga över 18 år som har uppehållstillstånd

Vi har i vår kommun konstruerat en vårdkedja/ett omhändertagande av god kvalitet som bygger på trygghet och långsiktighet och som lägger en bra

grund för en god integration där ungdomarna ges möjlighet att efter avslutat gymnasium kliva ut i vuxenvärlden med goda förutsättningar till studier eller egen försörjning. Vi har tagit emot ensamkommande ungdomar sedan 2010 och hade per 160630 ännu inte någon ungdom som lever av försörjningsstöd.

Beslut om bistånd till vård (placering eller annan insats) fattas alltid utifrån behov inte utifrån ett generöst återsökningssystem som utredaren tycks tro. Skall vi ha ett mottagande av kvalitét skall vi också ta hand om ungdomarna tills de har avslutat sina gymnasiestudier. Den, i förslaget, nya vårdformen stödboende gäller t o m 20 år, därefter förväntas ungdomar ta lån för att kunna fortsätta sina gymnasiestudier, avsluta sina studier för arbete, eller avsluta sina studier för att kunna erhålla försörjningsstöd. Det systemet kommer att leda till att många ungdomar avslutar sina gymnasiestudier i förtid för de vill inte "sätta sig i skuld" och utan avslutad skolgång försämras deras möjligheter till egen försörjning och fler kommer att hamna i utanförskap.

1:6 Behovet av administrativ förenkling

Vi inom kommunen ser inget behov av administrativ förenkling idag. Reglerna är tydliga och den mängden ansökningar vi gör kontra den promillelåga andelen avslag vi får visar att kommunen kan och gör rätt. Behovet av förändring känns mer som ett behov för staten(Migrationsverket) än för kommunerna.

Med avtal har kommunerna bra planeringsförutsättningar. Då det idag utbetalas en del via schablon och en del i steg två (återsök) så ser vi inte heller att vi under någon längre tid behöver ligga ute med stora summor. Av förslaget går heller inte att utläsa att det kommer att bli någon större skillnad, det redovisas att kommunerna skall rapportera, återsöka kvartalsvis i efterhand etc även framledes.

Det känns inte sannolikt att det nuvarande systemet med överenskommelser ska vara betungande för Länsstyrelserna och för kommunerna. På de 6 år vi tagit emot ensamkommande barn så har det tecknats 3 överenskommelser.

1:7 Behovet av ett kostnadseffektivt mottagande

Det förstår vi men kan inte se att vi inom kommunen inte gör det. Verksamheten bedrivs utifrån mottagande och beslut om bistånd utifrån behov.

Vi är vana att vrida och vända på pengarna för att klara målet om god ekonomisk hushållning så risken för att den här verksamheten inte är kostnadseffektiv är liten. Däremot blir det besvärligt om schablonersättningen inte räcker till de kostnader som finns. Kommunen har inte marginaler för att klara statliga åtaganden och det kan inte vara rimligt att kommunerna nu ska finansiera denna verksamhet med kommunalskatt.

1:8 Utgångspunkter och inriktning för ett nytt ersättningssystem

Återigen trycker utredaren på att det nya ersättningssystemet ger förutsättningar för kommunerna att kunna erbjuda ett mottagande av EKB-ungdomar med hög kvalité och säkerhet. Vi kan inte se att det gör det, dels sänks ersättningarna för HVB och kostnader för myndighetsutövning och God Mannaskap, dels sorteras 18-åringar ”ut ur systemet” som extremt mindre kostnadskrävande.

Med det nuvarande ersättningssystemet kan kommunerna hålla en så pass hög kvalité att dessa ungdomar kan leva ett normaliserat liv med samma förutsättningar och möjligheter som övriga barn med normalstandard i Sverige.

Med de nya ersättningsreglerna kommer dessa ungdomar sannolikt att tillhöra en ”utpekad” grupp, marginaliseras vilket leder till utanförskap. För att kommunerna skall ha råd att ”ta emot” kommer vi tvingas sänka kvalitén på våra boenden inte att kunna erbjuda tex fritidsbidrag för att de skall ha ekonomi att delta i fritidssysselsättningar, inte skjuts – vi lever i glesbygd utan fungerande kollektivtrafik, inget start-kit av kläder, ingen dator, inte extra läxhjälp, inget bidrag till cykel etc etc – det som gör att de kan leva och delta i samhället på så lika villkor det går som andra ungdomar. Vi kommer tvingas till minsta möjliga personalbemanning vilket kommer att leda till större oro på våra boenden. Regeringen kan inte tala om bibehållen hög kvalité med den ersättningsnivå som föreslås i förslaget. Sätt gärna en schablon men inte för låg.

Vi kan heller inte se att det föreslagna systemet ger oss planeringsförutsättningar.

2:3.1 Ansvar och skyldigheter för föräldrar och vårdnadshavare

Vad menas? Lagstiftningen säger ”ej bistånd till försörjningsstöd för studerande”. I remissen förs resonemang om att det inte finns något som hindrar att 18-åringar på egen hand ansöker om ek bistånd samt att kommunerna, mot en låg ersättning, skall kunna ha kvar EKB-ungdomarna i vårdkedjan tills hösten det år de fyller 20 år därefter skall de ta studielån. Vi anser att för att säkerställa en god kvalité, främja en god integration, ge förutsättningar så skall kommunerna ha de förutsättningar (ekonomiska) som behövs för att EKB-ungdomarna skall ha möjlighet att genomföra sina gymnasiestudier på samma villkor som svenska ungdomar dvs att de inte behöver försörja sig själva under gymnasietiden – dock längst till 21 års ålder. Alltså inte behöva ta lån utan kunna få vara i ”mottagandesystemet” tills de fyller 21 år.

3.1 Ny ersättning för beredskap och kapacitet för mottagandet av ensamkommande barn

Det blir inte ett enklare eller rättvisare system. Förutsättningarna utifrån styr det som kommunerna inte kan ha någon kontroll på. Migrationsverket skall utge en fast ersättning (vad vi kan utläsa 500 tkr/år) och en schablon på

”kommunens beräknade andel av mottagande”. Denna prognos skall göras en gång per år och löpa i 12 månader. Det går inte att förutse antalet som anvisas vilket då skulle betyda att kommunerna skall ansöka om mer pengar eller betala tillbaka om det kommer för få EKB-ungdomar?

Nuvarande system med avtalade platser och en schablonersättning för dessa gör det möjligt för kommunerna att, dels hålla en viss kapacitet, dels bedriva en verksamhet som präglas av kvalitet i form av ett tryggt omhändertagande och god säkerhet.

Nuvarande system med schablon och därefter återsök på belagd plats är ett bra system, vill regeringen förenkla i detta bör man behålla systemet med avtalade platser men införa en enhetlig schablon

Stycket som handlar om 7 dagars ersättning kan tolkas så att kommunen får ersättning för 7 dygn för en plats som det inte finns någon ensamkommande på i februari när prognosen ”kommunens beräknade andel av mottagande” görs.

Det finns ingen rimlighet i 7 dagar. Det är förödande för små kommuner som inte har någon flexibilitet i sitt eget system med att hitta andra tillfälliga arbetsplatser för personal. Risken blir att kommunerna måste se till att aldrig hamna i ”underläge” vilket innebär att man kommer att överbelägga sina boenden vilket får stora negativa konsekvenser på kvalitén. Det är inte heller accepterat av IVO och går stick i stäv med deras regelverk.

Kommunernas ekonomi är så ansträngd så det finns inga ”egna” pengar att finansiera mottagandet av.

3.3 Schablonersättning för mottagandet av asylsökande ensamkommande barn i anvisningskommunen

Förslaget på en enhetlig schablonersättning på 52 000 kr håller inte. Det är rent oförskämt att föreslå en så låg ersättning eftersom kommunerna inte kan påverka ”tiden”. När Migrationsverket inte har resurser att sköta sitt arbete inom rimlig tid blir konsekvensen att kommunerna får ”stå för notan” för något de inte kan påverka. Det är ju en sak för kommunerna att acceptera att situationen är som den är idag när de får ersättning för det - tänker främst på att kommunerna kan återsöka faktisk kostnad för God Mankind. Även om Migrationsverket skulle tilldelas resurser så att asylprocesserna skulle komma ned i 6 mån handläggningstid så täcker inte förslag på ny schablon kostnaderna. Kommuner som har avtal och tar emot yngre barn t ex från 13 år har redan idag, med nuvarande ersättningssystem, kostnader för sfv i ca 4 år (30 000 kr per år) som inte täcks av något återsök.

3.4 Schablonersättning per dygn för mottagande av ensamkommande barn

För låg schablon för de under 18 år. Det täcker inte HVB-vården med tanke på den påtalade skrivningen om kvalitén, tryggheten, säkerheten i remissen. Låg schablon ger indragning av personal. Om Migrationsverket visat att snittkostnaden är 1500 kr per dygn idag så föreslår ändå utredaren en lägre

schablon på 1350 kr per dygn vilket innebär att kommunerna skall gräva i sina egna tomma kassakistor för att finansiera verksamheten utifrån IVO:s krav. Vilken välvilja förväntar sig regeringen av kommunerna?

Utredaren refererar till att stödboende förväntas bli den nya boendeformen. Stödboende är en boendeform/vårdform där det krävs särskilda skäl för att placera 16-17- åringar alltså kan vi nog förvänta oss att flertalet av 16-17- åringar kommer att bo kvar på HVB-hem tills de uppnått 18 års ålder.

3.6 Schablonersättning för ensamkommande unga i åldern 18-20 år med uppehållstillstånd

Detta bör ändras så att det omfattar ungdomar fram till 21 år för att likställas med våra svenska ungdomars förutsättningar att bli försörjda under gymnasietiden. Det är inte rättvist att samhället skall bidra till att medverka till utanförskap dvs konsekvensen med detta förslag skulle bli att ungdomar väljer att inte slutföra sina gymnasiestudier och istället kommer att belasta kommunernas budget för försörjningsstöd. Vilket i och för sig utredare lämnat förslag om att ersätta kommunerna för men det är ju en riktig tankevarp och rent ekonomiskt som att "skjuta sig själv i foten" om regeringen vill ändra till ett system som "uppmanar" till försörjningsstöd. Här försöker också utredaren "gardera" sig i fråga om att asylsökande ensamkommande barn som fyller 18 år hänvisas till förläggning men erbjuds att "återgå" i mottagandesystemet om de får PUT innan 20 års ålder. Ånge kommun anser att för att kunna säga att man upprätthåller en god kvalité skall en ungdom få stanna i det system som den kommer till. Att Migrationsverket har långa handläggningstider skall inte drabba EKB-ungdomarna. Vill vi skapa människor som ser en framtid måste vi behandla dem därefter.

3.9 Ikraftträdande m.m.

Kommunerna behöver längre omställningstid. Vi är fortfarande kvar i uppbyggnadsfas efter det stora mottagande vintern 2015/2016. Vi har dessutom tecknat avtal med privata HVB-hem till en betydligt högre dygnskostnad än de 1 350 kr/dygn som föreslås som den nya ersättningen. Avtal kan sägas upp med 6 – 9 månaders uppsägningstid men det är inte humant och inte förenligt med ett bra mottagande att efter så lång placeringstid börja med omplaceringar av ungdomar som har funnit sin tillvaro i sina nuvarande hem. En rimlig förutsättning för kommunerna är därför att ett nytt ersättningssystem börjar gälla för de som anvisas fr o m 1 januari 2018.

4 Konsekvensanalys

Det förslag som kommit angående nytt ersättningssystem kommer slå sönder kommunens vårdkedja och kraftigt försämma för de ensamkommande barn och unga.

Istället för att integreras och få möjlighet till en trygg tillvaro kommer EKB-

ungdomar i många fall marginaliseras och bli en än mer utsatt grupp i samhället. Konsekvensen av det blir att kommuner kommer att bära de kostnaderna i framtiden.

För att få en trygg uppväxt så krävs vuxenkontakt och vuxennärvaro. Detta kommer bli en bristvara med föreslaget ersättningssystem där ekonomin kräver lägre bemanning på våra boenden.

I övriga samhället så är utbildning i fokus. Att inte ha en gymnasieutbildning leder idag oftast till stora svårigheter och utanförskap. Det här vet vi redan nu och med föreslaget ersättningssystem så är det den framtid vi ger EKB-ungdomar som kommer till Sverige. Detta skapar omotiverade ungdomar som är svåra att hantera, vilket är raka motsatsen till det vi strävar efter i vårt arbete med dessa ungdomar.

Ansvar för mottagande av EKB-ungdomar är ett obligatoriskt åtagande för kommunerna. Därför bör ersättningssystemet vara utformat så att det, dels täcker kommunernas kostnader, dels ger utrymme att hålla en beredskap. Ånge kommun anser att dagens regler i ersättningssystemet är tydliga även om det kräver en del administration. Ånge kommun är ändå i grunden positiv till ett mer schabloniserat ersättningssystem men ersättningen måste ligga på en högre nivå än vad förslaget är så att kommunen har kostnadstäckning för mottagandet. Som förslaget ser ut så täcks inte kommunernas kostnader av de föreslagna schablonerna och det kan inte vara utredarens mening att kommunerna skall finansiera statens besparingar. Exempelvis så kommer ett HVB-hem med 12 platser ekonomiskt innebära en kostnad för kommunen på 1 miljon kr/år. Kommunerna har inte dessa pengar. Detta slår också särskilt hårt mot de mindre kommunerna som jämförelsevis med stora kommuner har tagit emot proportionerligt många fler EKB-ungdomar.

Dagens system med överenskommelser om avtalade platser och ersättning för dessa är bra och ger kommunerna förutsättningar att planera verksamheten långsiktigt. Det nya förslaget ger inga planeringsförutsättningar alls då det dels är för låg schablon på ersättningen, dels inte innehåller någon ersättning som möjliggör en kapacitet för beredskap. Skulle detta förslag gå igenom innebär det att kommunerna kommer att överbelägga sina boenden, helt emot IVO:s regelverk, för att inte riskera att stå med tomma ofinansierade platser.

Ånge kommun vänder sig också emot att det nya förslaget uppmuntrar kommuner (även om utredaren i förslaget försöker skriva tvärtom) med ett förslag om ersättning för utgivande av ek bistånd till EKB-ungdomar 18-21 år. Det borde vara viktigare för regeringen att bygga ett ersättningssystem till kommunerna som underlättar att alla EKB-ungdomar ges samma förutsättningar som svenska ungdomar att genomföra en gymnasieutbildning och därmed kunna kliva ut i vuxenvärlden med goda förutsättningar för egen försörjning genom fortsatta studier eller arbete. Här försöker också utredaren "gardera" sig i fråga om att asylsökande EKB-ungdomar som fyller 18 år hänvisas till förläggning men erbjuds att "återgå" i mottagandesystemet om de får PUT innan 20 års ålder. Ånge kommun anser att för att kunna säga att man upprätthåller en god kvalité skall en

ungdom få stanna i det system som den kommer till. Att Migrationsverket har långa handläggningstider skall inte drabba EKB-ungdomarna. Vill vi skapa människor som ser en framtid måste vi behandla dem därefter.